

Uspeh le z zavzetim delom

Pred štirimi leti je bila za maloprodajne naloge oblikovana v SOZD Elektrotehna delovna organizacija Splošna elektro trgovina, Pod trančo 2. Tomaž Jančigaj je njen direktor. 438 delavk in delavcev združuje delo v njej in njihova trgovina na drobno ima 52 prodajaln po Sloveniji in na Hrvaškem. V naši občini se nad osmimi izložbami vidi njihov naziv.

Tudi delavci te delovne organizacije so na zborih ocenili poslovanje v letu 1983, tehtali, koliko so k njegovi uspešno-

Ena od številnih prodajaln Elektrotehne

sti pomagali s svojim delom in kje jim administrativne škarje premočno režejo kruh.

»Če so številke o prihodku in dohodku v absolutnem znesku ter indeksni primerjavi z letom 1982 in s planom še kar ugodne, pa tega ne moremo več trditi za dobljeni čisti dohodek in razdelitev po skladih,« je komentiral številke najodgovornejši mož delovne organizacije. »Dušijo nas v absolutnih zneskih določene zamrznjene marže (glej tabelo) in izčrpavajo obresti. Zaradi tega smo ostali brez sredstev za razširjeno reprodukcijo, povečanje rezervnega sklada pa nam je pri 3,1 milijarde dinarjev prihodka, 304 milijonih dohodka in 168 milijonih čistega dohodka pustilo le tri milijone poslovnega sklada ali komaj 21 odstotkov planiranega zneska. Za nerazvite bomo n. pr. prispevali 12 milijonov dinarjev.«

– Bi bil rezultat lahko še slabši?

»Če ne bi uvedli uveljavljene resničnega plačila po delu ter ne bi uvajali tudi prodaje polizdelkov za gospodarstvo in obrt, bi prav gotovo pisali številke pod črto z rdečo barvo. Naši delavci dobijo odvisno od uspešnosti prodajalne od 64 do 136 odstotkov osnove. Moram poudariti, da v prodajalnah garajo in ne zaslužijo očitkov, da so oni tisti,

ki povzročajo cene. Dodam naj še tole primerjavo. Leta 1979 so predstavljali osebni dohodki 75 odstotkov našega dohodka, lani pa le še 45.«

– Nekajkrat ste že omenili obresti.

»Ker imamo zaradi zamrznjenih marž komaj sedmino lastnih obratnih sredstev za pokrivanje zalog in zaradi tega trenutno n. pr. kar 430 milijonov kratkoročnih kreditov dobaviteljev (menične obresti), drugih delovnih organizacij in interne banke, se ob 30- do 40 odstotnih obrestih na ta sredstva kmalu ne bo več izplačalo prodajati izdelkov, ki ležijo v trgovinah več kot 30 dni. Če so bile obresti leta 1979 popolnoma nepomembne, smo jih lani načrtovali 40 milijonov, plačali pa 72,2 odstotka ali 23 odstotkov dohodka. Tudi podatek, da vsaka zaloge stane mesečno tri odstotke nabavne vrednosti, pove, da bo potrebno spremeniti sistem marž, ali pa bomo morali zapreti trgovino na drobno oziroma prodajati le najbolj iskano blago.«

– Ker je seveda nejasna usoda administrativnih ukrepov, nas zanima, kaj nameravate storiti v delovni organizaciji, da bi izboljšali položaj?

»Dogovorili smo se, da bomo izboljšali kakovost poslovanja s strankami, zmanjšali materialne stroške, skušali hitreje obračati zaloge, pospešili prodajo in zožili nabavo z avansi ter ažurirali delo saldankontov, da bi sproti ugotavljali kupce, ki niso zmožni plačila.

Prihodek naj bi povečali na 4,6 milijarde dinarjev (147%), dohodek na 449 milijonov (148%), čisti dohodek na 236 milijonov (140%), obresti pa naj bi dosegle indeks 179 odstotkov oziroma naj bi zrastle od 72 na 130 milijonov ali 30 odstotkov dohodka.«

S. J.

Kako je sestavljena drobnoprodajna cena ene od žic za dolžinski meter

datum:	20. 7. 1983		29. 2. 1984	
	din	%	din	%
proizvodna cena	6,15	69,50	24,35	73,00
trgovina na drobno	0,44	5,00	0,44	1,30
odvisni stroški	0,27	3,00	1,09	3,20
prometni davek	1,98	22,50	7,47	22,50
prodajna cena	8,84	100,00	33,35	100,00

V LJUBLJANI NAMESTO PETIH LE ENA KOMUNALNA SKUPNOST

Skupna »streha« za komunalno

Ljubljansko združeno delo in krajevne skupnosti pravkar razpravljajo o predlogu samoupravnega sporazuma o ustanovitvi komunalne skupnosti ljubljanskih občin. To pomeni, da bomo imeli po novem – seveda, če bomo sporazum sprejeli – mestno, namesto petih občinskih komunalnih skupnosti.

Poleg učinkovitejšega in smotrnejšega komunalnega gospodarjenja naj bi ena sama komunalna skupnost omogočila tudi enakomernejši razvoj v mestnih, pri-mestnih in vaških krajevnih skupnostih pa tudi onemogočila monopolni položaj nekaterih organizacij s tega področja.

Zakaj se pravzaprav sploh odločamo za eno, skupno komunalno skupnost? Razlogi segajo nekaj let nazaj. Leta 1977 so bile ustanovljene občinske komunalne skupnosti, ki so leto kasneje ustanovile zvezo komunalnih skupnosti ljubljanskih občin. Taka organiziranost je sicer omogočila nekoliko boljše zagotavljanje denarja in tudi nekoliko bolj neposreden vpliv uporabnikov v skupščinah občinskih skupščin, vendar pa so se pokazale tudi nekatere slabosti. Ena takih je tudi neenako-

meren razvoj komunalnih dejavnosti in standarda med ljubljanskimi občinami.

Uporabniki komunalnih storitev in komunalne delovne organizacije so se takrat dogovarjali pogosto neučinkovito in prepočasno. Delo se je delilo nesmotrno, nekatera opravila so se podvajala. Tudi denar je bil zaradi take organiziranosti razdrobljen. Razdrobljenost pa lahko, še posebej v današnjih časih, prinese bistveno manjše učinke, kot če odločanje o vseh sredstvih, ki so na voljo, lahko poteka na enem mestu. Precej pripomb je bilo tudi na nesmotrno organiziranost strokovnih služb. Nova ureditev bo tako tudi zmanjšala sedanje število zaposlenih v teh skupnostih.

Jasno je, da je komunalno gospodarstvo s svojimi dejavnostmi, kot so vodovod, kanalizacija, mestni promet

in podobno, take narave, da ga ni mogoče ločevati z občinskimi mejami. Pri tem so ponovno pomembna sredstva, ki jih ob sedanji razdrobljenosti niso mogli dobro izkoristiti niti posamezne občine niti mesto kot celota. Doslej se je neposredni vpliv krajanov končal na občinskih komunalnih skupnostih in tako se je bilo težko dogovoriti za skupne potrebe Ljubljane.

Po novem predlogu samoupravnega sporazuma o ustanovitvi skupne komunalne skupnosti, ki bo v javni razpravi do 31. marca, pa naj bi imeli krajanje neposrednejši vpliv na odločitve. Uporabniki v krajevnih skupnostih bodo lahko svoje potrebe zadovoljevali tudi samostojno – sami bodo lahko upravljali s komunalnimi objekti in napravami, ki so v njihovi krajevni skupnosti. Seveda pa bo za učinkovitejšo reševanje ljubljanskih komunalnih problemov potrebna predvsem večja zavzetost ljudi, ki se bo morala najbolj pokazati v razvitejših delegatskih odnosih.

J. K.

IZ IRISA NAJ BI NASTALA ENOTNA DELOVNA ORGANIZACIJA

Skupne sile za skupni prodor

Nujnost tesnejših proizvodnih povezovanj, opredeljena bodisi z zahtevami nemotenega poteka proizvodnih procesov ali pa večjega poslovnega učinka zaradi specializacije in delitve dela med trgovskimi OZD, se je v razmišljanjih ob načrtovanju razvojnih programov gospodarstva naše občine že trdno ukoreninila. K temu so nedvomno prispevali svoje iz dneva v dan ostrejši pogoji gospodarjenja. Ne gre pa zanemariti tudi treznejših stabilizacijskih pričnanj, da ne moremo več vztrajati na obstoječem in se zadovoljiti s preprostim preživetjem.

Eden najbolj zahtevnih integracijskih procesov poteka trenutno znotraj poslovne skupnosti Iris. Članice te skupnosti (v naši občini sta to Sanelabor in Kemoservis-Fotomaterial) naj bi se združile v enotno delovno organizacijo s tozdi, ki naj bi bili organizirani po funkcionalnem načelu (TOZD Zunanja trgovina, TOZD Trgovina na drobno, ... in DSSS). Gre torej za kompleksno združevanje in novo organizacijo dejavnosti, s katerimi se te OZD ukvarjajo, ne pa zgolj za organizacijsko in formalno priključevanje. Preoblikovanje poslovne skupnosti Iris je zlasti zahtevno zaradi posebnega družbenega statusa dejavnosti, s katero se članice ukvarjajo. Naše zdravstvo oskrbujejo z opremo, drobnim potrošnim materialom, z zdravili in podobnim. Zato ima za širšo družbeno skupnost ta integracija velik pomen, predvsem zaradi čim bolj kvalitetne in racionalne oskrbe zdravstva ter kar najbolj gospodarnejšega ravnanja z vedno bolj skromnimi družbenimi sredstvi.

V teh dneh poteka na samoupravnih organih in v družbenopolitičnih organizacijah članic razprava o osnovnih izhodiščih in temeljnih načelih organiziranosti nove delovne organizacije Iris. Delavci se s predlagano obliko strinjajo in podpirajo reorganizacijo, hkrati pa v vseh sredinah zahtevajo, da postopki reorganizacije ne gredo »na horuk«, pač pa da jih iz faze v fazo spremljajo jasne utemeljive družbenoekonomske upravičenosti organiziranosti po novem.

Postavitev nove organizacije mora zagotavljati racionalnejše in bolj gospodarno poslovanje od sedanjega, hkrati pa ne

sme ogroziti socialne varnosti zaposlenih delavcev. Porok za to so lahko le združene moči in čisti računi pri snovanju novih ambicioznih razvojnih programov, s katerimi si bodo delavci zagotovili večjo stopnjo socialne varnosti od sedanje, ko delajo v delovnih organizacijah kot samostojnih subjektih. Program poslovanja nove delovne organizacije se bo tako moral širiti tudi na področja zunaj zdravstva, saj so tu razvojne možnosti okrnjene zaradi trajne usmeritve omejevanja skupne porabe.

Perspektive razvoja za te organizacije združenega dela so torej v razširitvi dejavnosti na oskrbo industrije in znanosti (s sorodnimi blagovnimi skupinami kot do zdaj). S tem bo nova delovna organizacija dosegla dolgoročno gospodarsko poslovno stabilnost ter se vključila v napore družbe pri vključevanju v mednarodno celitev dela. In to ne le zaradi cenejšega uvoza blaga in storitev, pač pa tudi večjega izvoza naših proizvodov in storitev.

Obenem s prizadevanji za to integracijo pa moramo zastaviti razmišljanja ter sprožiti pobude za tesnejše poslovne povezave še preostalih OZD, ki so po svojih dejavnostih povezane s poslovanjem poslovne skupnosti Iris (kot na primer Optika Ljubljana, Jugodent TOZD Dental, Sanitarija).

Prvi, zelo zahteven in ambiciozen korak je s široko podporo delavcev storjen. Ta pa nalaga veliko odgovornost subjektom, ki so nosilci posameznih postopkov v samem procesu integracije, da bodo nove rešitve strokovno utemeljene, najširše obravnavane, odprte za vse tvorne pobude in kot take tudi soglasno sprejete.

ZAOSTRITVE V NEKATERIH DELOVNIH ORGANIZACIJAH

Nejevolja zaradi nizkih OD

Ali je možno, da bo nezadovoljstvo delavcev zaradi nizkih osebnih dohodkov pospešilo razreševanje problemov v organizacijah združenega dela in razvoj samoupravljanja, s tem pa tudi odgovornosti? V Modni hiši TOZD Prodajalna Ljubljana, Tiskarni Kresija, Delovni organizaciji Urbanični zavod Projektivni atelje ter Jugoreklamu so delavci na različne načine izrazili nezadovoljstvo zaradi nizkih osebnih dohodkov.

Ko so se v izvršnem svetu SO Ljubljana Center, v občinskem sindikalnem svetu ali posamezne delovne skupine lotile proučevanja razmer v teh kolektivih na območju občine Center, so odkrile marsikaj.

V Modni hiši ugotavljajo nesamoupravne odnose, več kot nekorrektno obnašanje direktorja, v Tiskarni Kresija so delavci izrekli direktorju nezaupnico (po tem je direktor že dal vlogo za predčasno razrešitev), v Projektivnem ateljeju imajo neurejeno nagrajevanje po delu (diplomiran inženir lahko v enem mesecu zasluži 7.000 dinarjev), njegov kolega po istem pravilniku pa tudi po 100.000 dinarjev), v Jugoreklamu pa so delavci ob prekinitvi dela zaradi nizkih osebnih dohodkov strokovnim službam in direktorju zastavili vrsto vprašanj. Dogovorili so se tudi za rok, do katerega morajo pripraviti odgovore, saj je nadaljevanje dela na ta način po mnenju delavcev brez perspektive.

Do teh zaostritev prihaja sedaj, ko imajo v nekaterih organizacijah združenega dela manj možnosti za delo. Nekateri delavci so kritični do vodilnih v kolektivih, drugi do samoupravnih aktov (o delitvi dohodka na primer), ki so jih seveda pred časom sami potrdili. Takrat, ko je bilo na voljo več denarja, se vanje ob sprejemanju nihče ni poglobljalo, sedaj pa delavci vidijo vrsto pomanjkljivosti.

V vseh teh organizacijah združenega dela, o katerih so spregovorili na seji občinskega sindikalnega sveta, zadeve šele ugotavljajo in razčiščujejo. Za občinski sindikalni svet, izvršni svet, delovne skupine, se zlasti pa za subjektivne sile v teh organizacijah združenega dela trjalni pomenijo začetek temeljitega dela pri razvoju samouprave. Na dan bo gotovo prišlo marsikaj, gotovo tudi napadne poslovne odločitve, ki danes v že tako težkem položaju še bolj pritiskajo na delavcev žep.

(AN)